

KOGUKONNA JUHITUD KOHALIK ARENG

ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA 2014–2020

Euroopa Liidu Nõukogu kiitis 2013. aasta detsembris ametlikult heaks uued eeskirjad ja õigusaktid, mis kehtivad ELi ühtekuuluvuspoliitika järgmisele investeeringule aastateks 2014–2020.

See infoleht on üks mitmest omataolisest ja toob esile uue lähenemise põhielemendid.

Sisukord

Teema

Mida peetakse silmas kogukonna juhitud kohaliku arengu all?

Mis on eesmärk?

Kogukonna juhitud kohaliku arengu põhieesmärgid

Mis on uut?

Kuidas saab kogukonna juhitud kohaliku arengu rahastamiseks erinevaid fonde kasutada?

Milline on ühise metoodika mõju?

Kogukonna juhitud kohalikule arengule suunatud programm LEADER⁽¹⁾, mida rahastatakse ELi struktuurifondidest ja maaelu arengu fondist, on viimase 20 aasta jooksul aidanud maaelus osalejatel hinnata kohaliku piirkonna pikaajalist potentsiaali ning osutunud mõjusaks ja tõhusaks arengupoliitikate elluviimise vahendiks. Euroopa Komisjon on seda poliitika elluviimise meetodit soosinud ka Komisjoni algatuste URBAN⁽²⁾ ja EQUAL⁽³⁾ kaudu. Programmist LEADER, mida EL on alates 1991. aastast järjepidevalt toetanud, on saanud maapiirkondade arengupoliitika tähtis osa, mis on hästi vastu võetud terves Euroopas. Alates 2007. aastast on kohalikke arendusprojekte kasutatud Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi tegevuse raames kalurikogukondade jätkusuutliku arengu toetamiseks.

Kogukonna juhitud kohaliku arengu ühissätete määruse (EL) nr 1303/2013 artiklid 32–35⁽⁴⁾ põhinevad LEADER-lähenemisel ja puudutavad nelja kavandamisperioodil 2014–2020 ühise strateegilise raamistiku alla kuuluvatest fondidest (Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi, Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi ja Ühtekuuluvusfondi) (ESI fondid – Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid).

Kogukonna juhitud kohaliku arengu meetod on spetsiaalne allpiirkondliku tasandi vahend, mis on kooskõlas teiste kohaliku tasandi arengumeetmetega. Kogukonna juhitud kohalik areng võimaldab mobiliseerida ja kaasata kohalikud kogukonnad ja organisatsioonid Euroopa 2020. aasta strateegia aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu eesmärkide täitmiseks, territoriaalse ühtekuuluvuse soodustamiseks ja konkreetsete poliitikaeesmärkide saavutamiseks.

Mida peetakse silmas kogukonna juhitud kohaliku arengu all?

Kogukonna juhitud kohaliku arenguga seotud ühine ESI fonde puudutav metoodika on järgmiste põhimõtetega:

- » keskendub konkreetsetele **allpiirkondlikele aladele**;
- » seda juhivad kogukonna tasandil **kohalikud tegevusrühmad**, mille liikmed esindavad kohaliku avaliku ja erasektori sotsiaalmajanduslikke huve;
- » seda teostatakse integreeritud ja mitut sektorit hõlmavate **piirkonnapõhiste kohaliku arengu strateegiate abil**, mille eesmärk on võtta arvesse **kohaliku piirkonna vajadusi ja potentsiaali**; ja
- » võtab arvesse kohalikke vajadusi ja võimalusi, on kohalikes oludes **uuenduslik**, hõlmab **võrgustumist** ja vajadusel ka **koostööd**.

See ühtne metoodika võimaldab **kohaliku arengu strateegiate elluviimiseks fonde kombineeritult ja integreeritult kasutada**.

(1) LEADER: *Liaison Entre Actions pour le Développement de l'Economie Rurale* – maapiirkondade majanduse arendamise meetmete ühendamine.

(2) Ühenduse algatus URBAN II, mille eesmärk oli vahemikus 2000–2006 teatud linnapiirkondades üle terve Euroopa ellu viia ERFi toetatud uuenduslike jätkusuutliku majandusliku ja sotsiaalse regeneratsiooni strateegiaid; ühenduse algatus URBAN, mida rakendati aastatel 1994–1999.

(3) ESFi algatus EQUAL toetas vahemikus 2000–2006 uuenduslike riigiüleseid projekte, mille eesmärk oli võidelda diskrimineerimise ja ebasoodsate oludega tööturul.

(4) Vt ühissätete määruse artikleid 32–35 ERFi, ESFi, Ühtekuuluvusfondi, EAFRD ja EMKFi kohta.

Mis on eesmärk?

[↑ Üles](#)

Selle ESI fondide ühise lähenemisviisi peamised eesmärgid on lihtsustada ja laiendada kogukonna juhitud kohaliku arengu kasutamist arenguvahendina. Kogukonna juhitud kohalik areng teeb järgmist:

- » julgustab kohalikke kogukondi **välja töötama integreeritud alt-üles lähenemisi** oludes, kus peab tegelema struktuuralseid muutusi vajavate territoriaalsete ja kohalike probleemidega;
- » **suurendab kogukonna suutlikkust ning stimuleerivad innovatsiooni** (sealjuures sotsiaalsel innovatsiooni), ettevõtlust ja muudatuste tegemise suutlikkust, soodustades kogukonna ja territooriumite kasutamata potentsiaali avastamist ja arendamist;
- » **soosib kogukonna omandit**, suurendades kogukonnas osalemist, ja loovad kaasatuse ja omanditunde, mis võib suurendada ELi poliitikate tõhusust; ja
- » **on abiks mitmetasandilisel juhtimisel**, pakkudes kohalikele kogukondadele viisi, kuidas kõikides valdkondades ELi eesmärkide teostamist täiel määral kujundada.

Kogukonna juhitud kohaliku arengu põhieesmärgid

[↑ Üles](#)

- » **Kohalikesse tegevusrühmadesse** peaksid kuuluma kohaliku avaliku ja erasektori sotsiaalmajanduslike huvide esindajad, näiteks ettevõtjad ja nende ühendused, kohalikud ametiasutused, naabruskonna või maaelu ühendused, kodanike rühmad (vähemused, vanemaealised kodanikud, naised/mehed, noored, ettevõtjad jne), kogukondlikud ja vabatahtlikud organisatsioonid jms. Valikotsuste tegemisel peab vähemalt 50% häält kuuluma partneritele, kes ei ole riigiasutused, kusjuures ühelgi huvigrupil ei tohi olla rohkem kui 49% häältest.
- » **Kohaliku arengu strateegiad** peavad olema kooskõlas sobivate ESI fondidega, mille kaudu neid toetatakse. Need peaksid kindlaks määrama strateegiaga hõlmatava piirkonna ja elanikkonna, sisaldama piirkonna arenguvajaduste ja -potentsiaali analüüsi, sealhulgas tugevuste, nõrkuste, võimaluste, ohtude (TNVO) analüüsi, ning kirjeldama strateegia eesmärgi ja selle integreeritud ja uuenduslikku iseloomu, kaasa arvatud väljundite või tulemuste mõõdetavaid eesmärgi. Lisaks peaksid strateegiad sisaldama ka tegevuskava, mis näitab, kuidas eesmärgid konkreetseteks projektideks teisendatakse, juhtimis- ja seirekorraldusi ning finantskava.
- » Antud kohaliku strateegia **piirkonna ja elanikkonna hõlmavus** peaks olema kooskõlaline, sihipärane ning piisavalt suur strateegia tõhusaks rakendamiseks. Kohalikud tegevusrühmad otsustavad ise, kui suurt ala ja elanikkonda nende strateegiad hõlmavad, kuid need suurused peavad olema kooskõlas ühissätete määruse artikli 33 lõikes 6 sätestatud kriteeriumitega. Kaetav elanikkond peab olema 10 000 kuni 150 000 inimest, mis on kooskõlas programmi LEADER 2007.–2013. aasta sätetega. Komisjon võib rahuldada liikmesriigi põhjendatud taotluse erandi tegemiseks selle vahemiku suhtes. Võrdluseks: perioodil 2000–2006 oli ERFi rahastatud programmidega URBAN II seotud elanikkondade keskmine suurus 30 000 inimest.

Kavandamisperioodil 2014–2020 suurendavad selgemini määratletud toetusmeetmed ühise õigusraamistiku ja nelja ESI fondi kooskõlastatud eeskirjade näol ühilduvust ja soodustavad ühtse mitmest fondist rahastatava kohaliku kogukonna juhitud strateegia loomist. Mitmed ESI fondide ühissätete punktid lihtsustavad toetusesaajate jaoks kogukonna juhitud kohaliku arengu vahendi rakendamist.

- » **Ühtne kogukonna juhitud kohaliku arengu metoodika** on rakendatav kõikide ESI fondide ja piirkondade korral, mis võimaldab kõikidel territooriumitel kasu saada ELi suutlikkuse suurendamise toetustest, kohaliku avaliku ja erasektori partnerlussuhetest ja nende strateegiatest, võrgustumisest ja kogemuse vahetamisest.
- » **ESI fondide toetused on omavahel kooskõlas ja koordineeritud.** See lihtsustab toetusesaajate jaoks mitmest fondist rahastatavate strateegiate loomist, mis vastaksid paremini nende vajadustele ja piirkonnale, näiteks kui piirkonnas on nii maa- kui ka linnaelu aspekte. See saavutatakse kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegiate ja kohalike tegevusrühmade koordineeritud suutlikkuse suurendamise, valiku, heakskiitmise ja rahastamise teel.
- » **Juhtfond:** mitmest fondist rahastatavate strateegiate korral on kohaliku arengu strateegia rakendamise ja korraldamise haldamisega seotud jooksvaid kulusid võimalik katta üheainsa fondi (ehk juhtfondi) kaudu.
- » **Stiimulid:** ühtekuuluvuspoliitika raames suurendatakse prioriteetse suuna tasandil kümne protsendipunkti võrra ERFi ja/või ESFi kaasrahastamismäära nende rakenduskavade korral, kus prioriteetset suunda viiakse ellu täies ulatuses kogukonna juhitud kohaliku arengu meetodil ⁽⁵⁾. EAFRD korral jääb kogukonna juhitud kohaliku arengu maksimaalne kaasrahastamismäär sõltuvalt olukorrast 80% ja 90% vahele ⁽⁶⁾. EMKFi (projekti) maksimaalne kaasrahastamismäär on 75% ⁽⁷⁾, ning kui ELi ainsaks prioriteediks kalanduspiirkondade piirkondlikul arendamisel on kogukonna juhitud kohalik areng, suurendatakse kaasrahastamismäära 10 protsendipunkti võrra.

Kuidas saab kogukonna juhitud kohaliku arengu rahastamiseks erinevaid fonde kasutada?

ERF/ESF: Lissaboni leping ja Euroopa 2020. aasta strateegia näevad ette kindlameelse tegevuspõhimõtte kohalike probleemide lahendamiseks integreeritud ja kaasaval viisil. Majanduskasvu kvaliteedile ning selle kaasavuse ja jätkusuutlikkuse tagamisele keskendumine tähendab, et vastavalt majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse eesmärkidele peaks ühtekuuluvuspoliitika toetama meetmeid, mis tegelevad töötuse, puuduse ja vaesusega.

Kogukonnapõhine lähenemine pole uus. ERFi rahastatud 1990ndate linna pilootprojektid ⁽⁸⁾ ja kogukonna algatuse programmid URBAN (1994–1999 ja 2000–2006) ning ESFi rahastatud algatus EQUAL (2000–2006) rajanesid kohalikel partnerlussuhetel, mistõttu on need kogukonna juhitud kohaliku arengu lähenemisele kasulikuks kogemusteallikaks.

(5) Vt ühissätete määruse artikli 120 lõiget 5 ERFi, ESFi, Ühtekuuluvusfondi, EAFRD ja EMKFi kohta.

(6) Vt määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõiget 4 (a) Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) maaelu arengu toetamise kohta.

(7) Vt määruse projekti artikli 94 lõiget 4 EMKFi kohta.

(8) Vahemikus 1990–1993 käivitati ERFi artikli 10 egiidi all 33 linna pilootprojekti. Neid projekte rakendati 11 liikmesriigis ning nende eesmärgiks oli toetada innovatsiooni linnapiirkondade taaselustamisel ja planeerimisel laiemal poliitika raames, mis soosis majanduslikku ja sotsiaalset ühtekuuluvust.

EAFRD: kogukonna kaasamise tähtsust illustreerib edu, mida LEADER-lähenemise raames toetatud kogukonna juhitud kohaliku arengu meetod saavutanud on. Selle lähenemise edu näitab tõik, et üle terve ELi tegutseb rohkem kui 2300 kohalikku tegevusrühma, mida rahastatakse kokku 5,5 miljardi euroga (6% EAFRD rahalistest vahenditest).

Lähenemine LEADER on aluseks kogukonna juhitud kohaliku arengu meetodit käsitlevale komisjoni algatusele selles osas, et meetod on piirkonnapõhine, alt-üles, hõlmab nii avalikku kui ka erasektorit, on integreeritud, uuenduslik, kooperatiivne ja kasutab võrgustikke. Aastatel 2014–2020 on jätkuvalt kohustuslik eraldada 5% iga liikmesriigi EAFRD vahenditest, lisaks suurendab uus õigusraamistik lähenemise integreeritust.

EMKF: alates 2007. aastast on Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi (EMKF) **neljas prioriteetne telg** toetanud kalanduspiirkondade jätkusuutlikku arengut, kindlustades, et kalandusalaste kohalike tegevusrühmade rakendatud meetmed põhinevad iga kalanduspiirkonna ainulaadsetel tugevustel ja võimalustel, kasutavad ära uusi turge ja tooteid ning kaasavad kõikides sektorites tegutsevate kohalike partnerite teadmisi, energiat ja ressursse.

Hetkel tegutseb 21 liikmesriigis üle 300 kohaliku kalanduse tegevusrühma. ESI fondide uus ühine lähenemine tugevdab kalanduse kohalike tegevusrühmade töösuutlikkust ning võimaldavad paremini teiste sektorite ja naaberpiirkondadega integreeritult töötada.

Milline on ühise metoodika mõju?

[↑ Üles](#)

- » Kuna kogukonna juhitud kohalik areng on piirkonnapõhine ning seda saab rahastada erinevatest ESI fondidest, on see ideaalne meetod linna-, maa- ja kalanduspiirkondade vahel sidemete loomiseks.
- » Liikmesriigid täpsustavad partnerluslepingus, kuidas nad kavatsevad kogukonna juhitud kohaliku arengut toetada, ning märgivad, mis tüüpi piirkondades kogukonna juhitud kohaliku arengut võidakse kasutada. Kuigi kogukonna juhitud kohaliku arengu meetod on valikuline ERFi, ESFi ja EMKFi korral, on see kohustuslik EAFRD jaoks.
- » Kuna kohalike tegevusrühmade koostatavaid kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegiaid võidakse rahastada nii ühest kui ka mitmest fondist, peab fondide kasutus olema kooskõlas ja koordineeritud. Liikmesriigid ja korraldusasutused peavad kindlaks määrama kohaliku arengu strateegiate valikukriteeriumid ning tagama, et taotlused ja protseduurid on erinevate fondidega kooskõlas. Strateegiad valib ja kiidab heaks vastavate korraldusasutuste selleks otstarbeks kokku kutsutud komitee, mis kindlustab, et mitmest fondist rahastatavate strateegiate rahastamine on terve strateegia ulatuses koordineeritud.
- » Kohalike strateegiate valiku tegemise ja heakskiidu tähtaeg on 2017. aasta lõpp. Strateegiate valimise esimene voor tuleb lõpule viia hiljemalt kaks aastat pärast partnerluslepingu heakskiitmist. Kuna käimasolevast rahastamisperioodist järgmisesse rahastamisperioodi automaatselt ülekandmist ei toimu, peavad kohalikud EAFRD ja EMKFi tegevusrühmad esitama uued strateegiad. Uued ettepanekud võimaldavad ka olemasolevatel kohalikel tegevusrühmadel kaaluda kohalike strateegiate laiendamist teiste ESI fondide kaasamiseks.

- » Nendes piirkondades, kus võiks liikmesriikide arvates kogukonna juhitud kohaliku arengu meetodit kasutada, peavad nad koos korraldusasutustega rakendama suutlikkuse suurendamise meetmeid, et kohalikud kogukonnad, eriti just piiratud suutlikkusega tundlikes piirkondades, saaksid täiel määral osaleda. Seda on võimalik saavutada kohalike tegevusrühmade loomise ja elujõuliste strateegiate koostamise teel.
- » Potentsiaalsed kohalikud tegevusrühmad peavad juba varases staadiumis sobivate korraldusasutustega dialoogi astuma, et teha oma vajadused ja mured teatavaks ning et neid saaks kavandamisel arvesse võtta.

Lisateave

Muud ühtekuuluvuspoliitika aspektidega seotud infolehed:

http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/publication/index_et.cfm

Üldine lisateave regionaalpoliitika kohta:

http://ec.europa.eu/regional_policy/index_et.cfm